

СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ СКЛАДОВИХ ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ

The article is devoted to the formation of indicators systems for evaluation of the components of the modernization process, such as extensive, intensive and innovative.

Процеси модернізації підприємств за спрямованістю та характером можуть мати три складові: екстенсивну, інтенсивну та інноваційну.

Екстенсивна модернізація характеризується кількісним збільшенням обсягів виробництва за рахунок збільшення обсягів залучення всіх факторів виробництва без зміни їх якісного рівня. Для інтегральної оцінки екстенсивної складової модернізації ми обрали наступну систему показників:

– чисельність працюючих (ЧП) – економічний показник, який визначає кількість працівників певних категорій та професій зайнятих єдиною господарсько-виробничою діяльністю. Зростання чисельності зайнятих у галузі однозначно говорить про наявність екстенсивної модернізації в галузі;

– вартість оборотних активів (ОА). Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1, оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Зростання їх вартості не завжди трактується як позитивне, оскільки без зростання обсягів виробництва це буде свідчити про уповільнення темпів їх оборотності в наслідок нагромадження надлишкових запасів або зростання дебіторської заборгованості;

– залишкова вартість основних засобів (ОЗ). Основні засоби матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року, або одного оборотного періоду. Зростання їх залишкової вартості свідчить про розширення виробничих потужностей, тобто екстенсивну модернізацію.

– обсяги виробництва (ОВ). Зростання обсягів виробництва свідчить про наявність екстенсивної складової модернізації.

– прибуток (фінансовий результат до оподаткування) (ФР). Цей показник є кінцевим результатом та головною метою діяльності комерційних підприємств, а також основою для оцінки ефективності діяльності.

Інтенсивний розвиток промисловості характеризується зростанням обсягів виробництва за рахунок більш повного та ефективнішого використання факторів виробництва. Цей тип розвитку пов'язаний з удосконаленням техніки, технології та організації виробництва. Процеси екстенсивного та інтенсивного розвитку завжди відбуваються у взаємному сполученні.

Для оцінки інтенсивної складової модернізації динаміка зазначених показників має бути взаємопов'язаною та описуватися наступним виразом:

$$1 < t(\text{ЧП}) < t(\text{ОА}) < t(\text{ОЗ}) < t(\text{ОВ}) < t(\text{ФР}),$$

де, t – темпи зростання обраних показників.

Ця нерівність має економічну інтерпретацію та обґрунтування. Трудові ресурси є визначальним фактором інтенсивного розвитку, але якщо темп зростання вартості активів більший за темп зростання чисельності, це свідчить про зростання «озброєності» праці, про підвищення технічного, технологічного та організаційного рівня виробництва. Домінування темпів зростання вартості основних засобів над темпами зростання вартості оборотних активів свідчить про вкладання більшої частини коштів в оновлення основних засобів, про покращення технологічної оснащеності виробництва. Випереджаючі темпи зростання обсягів виробництва над темпами зростання інших показників говорить про підвищення ефективності використання всіх факторів виробництва, оскільки при використанні цієї нерівності позитивною буде динаміка таких показників ефективності використання ресурсів, як продуктивність праці, коефіцієнт оборотності, фондівдача. Домінуючи темпи зростання фінансового результату свідчать про зростання основного показника ефективності – рентабельності. Виходячи з вище викладеного, виконання нерівності буде свідчити, що розвиток є інтенсивним.

Для оцінки рівня інноваційності модернізаційного процесу підприємств ми пропонуємо наступні показники: кількість підприємств галузі, що здійснювали інноваційну діяльність; витрати на інновації; витрати на інновації за рахунок власних коштів; кількість підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси; кількість підприємств, що впроваджували види інноваційної продукції (робіт, послуг); кількість впроваджених нових технологічних процесів; кількість впроваджених видів інноваційної продукції (робіт, послуг).

Інтегральна оцінка запропонованих систем показників дасть можливість комплексно оцінити та визначити тип модернізаційного процесу, окреслити тенденції, розробити рекомендації та заходи щодо усунення негативних результатів та поширення позитивного досвіду провідних підприємств галузі.

Список використаної літератури:

1. Демченко Г.В. Аналіз інноваційної активності промисловості України в умовах інтенсивного розвитку світової економіки [Електронний ресурс] / Г.В. Демченко // Вісник Київського національного університету

технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 4. – С. 98–104. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutden_2016_4_14.

2. Дерун І.А. Розвиток економічного аналізу як науки в Україні: ретроспектива та виклики сьогодення [Електронний ресурс] / І.А. Дерун // Облік і фінанси. – 2016. – № 1. – С. 154–160. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2016_1_22.

3. Измайлов Я.О. Розвиток методології економічного аналізу господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці / Я.О. Измайлов // Проблеми економіки. – 2016. – № 3. – С. 165–174.